

Acest exemplar provine din
BIBLIOTECA ONISIFOR GHIBU
COLECȚIA IRINA CRISTESCU

Ediție aniversară digitală
ONISIFOR GHIBU 140 (1883-2023)
București Mai 2023

Ediție aniversară digitală realizată la 140 de ani de la
nașterea lui ONISIFOR GHIBU București Mai 2023

Digitizare realizată prin colaborarea în cadrul
Proiectului Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni,
Sfântu Gheorghe, Jud. Covasna:
„Onisifor Ghibu - Digitizarea operei editate Ghibu_Digital”
2023

Editor: Irina Cristescu
Digitizare: Corneliu Beldiman

Pagini web:
<https://www.mncr.ro/>
<https://muzeu.mncr.ro/index.php/expo/personalitati>
<https://onisiforghibu.ro/>

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

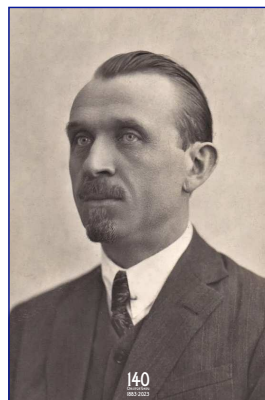
1883-2023 • ANIVERSARE • 140
Onisifor Ghibu
OPUS • ACTIVITATEA • OPERA • POLITENIREA • FIȘORILE

MUZEUL NAȚIONAL AL
CARPAȚILOR RĂSĂRITENI
SFÂNTU GHEORGHE

1883-2023 • ANIVERSARE • 140
EX LIBRIS
ONISIFOR GHIBU
CLUJ-SIBIU
GHIBU DIGITAL
DIGITIZAREA OPEREI EDITATE

ASOCIAȚIUNEA PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN
(ASTRA)

COMISARIATUL GENERAL PENTRU BASARABIA.

DAREA DE SEAMA

INAINȚATĂ ADUNĂRII GENERALE DELA ZĂLA

12—14 SEPTEMBRIE 1926.

DE

ONISIFOR GHIBU.

Profesor la Universitatea din Cluj

Comisar general al „Astrei” pentru Basarabia.

CHIȘINĂU

Tipografia Eparhială „Cartea Românească”.

1926

Extensiunea Astrei în Basarabia.

Antecedente

Prin înființarea Comisariatului general pentru Basarabia, Asociațiunea noastră înscrie în analele ei o pagină nouă și-și ia asupra sa o răspundere, pe care până acum a declinat-o dela sine.

În momentul când se pune pentru întâia oară în mod concret chestiunea extensiunii „Astrei” în Basarabia, este bine să se spuie aici în mod răspicat, că acest pas s’a făcut din partea organelor noastre de conducere numai după stăruințele repetate ale fruntașilor vieții basarabene.

În adevăr, la istorica adunare generală a „Astrei” ținută în anul 1924 la Câmpeni, sub președinția M. S. Regelui nostru Ferdinand I. I. P. S. S. arhiepiscopul Gurie

s’a adresat șefului statului, în calitate de președinte de onoare, cu rugămintea să trimită cât mai curând în Basarabia pe fruntașii „Astrei”, *spre a duce acolo cât mai multă cultură, care unește și întărește sufletele, în locul politicei, care le desbină.*

Este încă în amintirea vie a tuturor, răspunsul pe care l-a dat Asociațiunea la acest apel: Adunarea generală ținută în toamna anului 1924, a trimis în Basarabia o delegațiune numeroasă, spre a lua contactul cu fruntașii de acolo și spre a chibzui împreună asupra modalităților de a începe o activitate sistematică de răspândire a culturii. Consecvent acestei hotărâri, în sărbătorile Rusaliilor

anului 1925, delegația Astrei, constituită din dd. *Vasile Goldiș, Octavian Goga, Ioan Lupaș, Tiberiu Bre-diceanu, Ilie Beu și Onisifor Ghibu*, a fost la Chișinău, unde a chibzuit, împreună cu exponenții principali ai vieții și culturii basarabene, metoda cea mai potrivită pentru sistematizarea activității culturale în Basarabia. Dându-și seama de complexitatea problemei, delegația Astrei n'a putut lua asupra sa în nici un fel răspunderea pentru acțiunea culturală din Basarabia. Tot ce a crezut necesar să facă a fost, că a îndemnat pe localnici să constituiască un comitet compus din toate notabilitățile vieții publice din Chișinău, în scopul de a coordona activitatea societăților culturale existente acolo și de a le aduce la unitate și de

program și de conducere, rămânând să între, apoi dacă vor voi, în legătură de federație cu „Astra”.

Din nenorocire, Comitetul alcătuit în mijlocul unui entuziasm care părea promițător, n'a putut realiza nimic din ce și-a propus, — mai mult chiar, el nici nu s'a întrunit de loc, până în ziua de astăzi.

În anul trecut, la adunarea generală dela Reghin, d. *Pantelimon Halippa* a reperat, în numele Basarabiei, dorința ca Astra să-și extindă efectiv activitatea ei și peste Prut, și Adunarea generală a adus o hotărâre formală în acest sens, hotărâre care, în momentul oportun a fost tradusă în faptă prin înființarea Comisariatului general pentru Basarabia, în fruntea căruia am avut onoarea să fiu numit eu.

II.

Înființarea Comisariatului general pentru Basarabia

Primind, în luna Maiu a. c. însărcinarea de Comisar general, am plecat la Chișinău, unde eram hotărât, ca activitatea mea ca delegat al Astrei s'o leg în mod intim și organic de o activitate mult mai complexă, care își avea rădăcinile ei adânci încă din anii 1917—1918, și care

avea să înceapă acum cu reeditarea ziarului național independent „*România Nouă*” — cel dintâi ziar cotidian românesc apărut în Basarabia încă la 1917 și singurul ziar românesc, care apare astăzi între Prut și Nistru. Deschizând încă din primul număr al acestui ziar, reapărut la 1 Iunie a. c., co-

loanele pentru problemele Astrei, am avut mângâierea să găsesc din cele dintâi clipe ale descinderii mele în Basarabia, o deplină înțelegere pentru chestiunile pe cari în numele Astrei, le luasem asupra mea.

Renunțând, pentru motive bine-intemeiate, rezultate din experiența de până aci, la o inițiativă pompoasă, cu un comitet compus din somități, roase adeseori de ambiții personale, am fost ferit să găsesc din primul moment

sprijinul înțelegător al academicianului *Ștefan Ciobanu*, distinsul cărturar al Basarabiei, care a primit să ia asupra d-sale sarcina plină de răspundere de secretar general a Comisariatului. După această prețioasă achiziție, am procedat, în deplină înțelegere cu noul organ al Astrei, la înființarea celor zece secțiuni literare și științifice, menite a iniția pe un teren mai solid și mai înalt activitatea acesteia, în Basarabia

III.

Înființarea Secțiunilor literare și științifice basarabene

Nevoind să ne pierdem în formalități și să ajungem pe terenul primejdios al ambițiunilor personale și al aruncării răspunderii dela unul la altul, pentru început am designat pe seama fiecărei secțiuni, numai câte un membru, în calitate de secretar, lăsând timpului sarcina de a desăvârși pas de pas organizația începută. Ideea aceasta s'a dovedit bună, căci secretarii au izbutit printr-o activitate de trei luni, desfășurată în Buletinul publicat zilnic în coloanele „*României Nouă*” nu numai să puie o lungă serie de probleme ale culturii și vieții basarabene, dând soluții dintre cele mai bune, ci

și să trezească în cercurile tuturor tagmelor de intelectuali, un profund interes și față de acele probleme și față de „*Astra*”. Pe calea aceasta s'a ajuns ca, după un sfert de an, să se poată constitui secțiunile cu un număr reglementar de membri, cari intrând acum în locurile, pentru cari sunt recomandați, găsesc nu numai niște cadre, fixate de statute, ci și o serie de probleme inițiate și o tradiție vie de muncă.

Această tradiție este evidentă din tabloul buletinelor secțiunilor, apărute în primele 83 de numere ale gazetei „*România Nouă*”.

IV.

Buletinul „Astrei” basarabene

Din primele zile ale reapariției „*României Nouă*” și până în ziua de astăzi, ea a publicat în mod sistematic Buletinul diferitelor secțiuni ale Astrei, redactate de

secretarii acestora și cuprinzând diferite probleme basarabene de importanță actuală. Buletinele publicate sunt următoarele:

I. Secretarul secției **literare-filologice**, d-l *T. Hotnog*, a publicat:

1. Basarabia în literatură.
2. Folklorul basarabean (3 articole)
3. Graiul românilor basarabeni (2 articole).
4. Bibliotecile poporane (2 articole).
5. Toponimia Basarabiei (3 articole).

II. Secretarul secției **istorice**, d-l *I. Zaborovschi*, a publicat:

1. Popularizarea istoriei Românilor în Basarabia.
2. O instituție de cultură a Statului în Basarabia: Biblioteca Universitară-Centrală (2 articole).
3. Presa românească din Basarabia în timpul stăpânirii rusești (1905—1918) (3 articole).
4. Școala Basarabiei sub stăpânirea rusească (6 articole).

III. Secretarul secției **geografie-etnografice**, d-l *T. L. Boga*, a publicat:

1. Descoperiri prețioase făcute a Chișinău.
2. Problema etnografică a Basarabiei și minoritățile.
3. Problema școlară din Basarabia și minoritățile etnice (2 articole).
4. Propaganda culturală și minoritățile etnice din Basarabia (2 articole).
5. Un muzeu etnografic al Basarabiei.
6. Orașele Basarabiei.

IV. Secretarul **Secției științifice** d. *S. Pamfil* a publicat:

1. Științele în Basarabia. — Situația lor supt Ruși. — Perspectivele lor pentru viitor.

2. O instituție de cultură superioară în Chișinău: Muzeul Național.

3. Bogățiile pământului românesc. Gazul metan

4. Fenomene atmosferice: Fulgerul, trăsnetul și tunetul (3 art.)

5. Protecția naturii la noi — Ce s'a făcut și ce trebuie să se mai facă.

V. Secretarul **Secției medicale**, d. *dr. Calistrat Ceapă* a publicat:

1. Politica de stat și biopolitica. Necesitatea unui punct de vedere basarabean

2. Biopolitica și politica de stat: Moștenirea rămasă de la ruși.

3. Slăbirea puterii noastre de rezistență în Basarabia

4. O privire asupra stării sănătății publice în Basarabia.

V. Secretarul **Secției juridice**, d. *Eugen Ionescu-Darzeu*, președintele Tribunalului Lapușna, a publicat:

1. Rostul secției juridice a As-trei în Basarabia. — Problemele ei speciale.

2. Istoricul organizării justiției în Basarabia. — Tribunalul de lichidare al afacerilor ruse — Refuzul de-a lucra al magistraților și funcționarilor ruși. — Organizarea actuală a justiției.

3. Starea actuală de drept în Basarabia.

4. Legile ruse prin care s'a hotărât în 1812 și după aceea, să se păstreze Basarabiei caracterul ei național-moldovenesc, adică românesc.

5. Starea de drept a provinciei sub stăpânirea rusă. Legea din 29 Februarie 1828.

6. Alte acte oficiale consacrand păstrarea legilor moldovenești.

7. Izvoarele de drept în Țara Moldovei la 16 Maiu 1812.

8. Evoluția aplicării legiului moldovenești sub ruși dela 1812-1818.

VII. Secretarul **Secției școlare**, d. Ioan Macoveiu a publicat :

1. Cultura în Basarabiă

2. O statistică școlară interesantă.

3. Bacalaureatul. — Constatări și considerațiuni pedagogice.

VIII. Secretarul **Secției economice**, d. Th. Al. Știrbu a publicat :

1. Perspectivele comerțului basarabean.

2. Podgoriile basarabene.

3. Decăderea viticulturii în Basarabia.

4. Măsurile ce trebuiesc luate pentru promovarea viticulturii în Basarabia.

5. Banca Societății orașului Chișinău.

6. Economiiile emigranților din Basarabia.

7. În ce condițiuni trebuie făcută reformă monetară (2 art.)

8. Rolul micilor economii în asanarea crizei financiare (2 art.)

9. Organizarea secțiunei economice a „Astrei” din Basarabia.

IX. Secretarul **Secției tehnice**, d. ing. Nicolae Teodoru a publicat :

Șoselele din Basarabia.—Reaua lor stare.—Cauzele acestora.

V.

Constituirea integrală a secțiunilor literare și științifice

Reușind să trezim prin aceste huleține, precum și prin alte mijloace, interesul și încrederea față de „Astra”, după trei luni de experiență am aflat momentul potrivit pentru a purcede la constituirea secțiilor, designând, în comun acord cu secretarii secțiilor, numărul reglementar de membri, precum urmează :

I. Secția literară-filologică

- 1) Ștefan Ciobanu
- 2) Pantelimon Halippa
- 3) Ion Buzdugan
- 4) Ion Negrescu
- 5) Nuși Tulliu
- 6) D. Iov
- 7) Ludovic Dauș
- 8) Cincinat Pavelescu.
- 9) C. Alexandrescu
- 10) Ioachim Obadă

- 11) N. Dunăreanu
- 12) Andreiu Murafa
- 13) Elena Dobroșinschi
- 14) Irène Fleury
- 15) Liviu Marian
- 16) T. Hotnog
- 17) I. Ignătescu
- 18) Olga Vrabie

II. Secția artistică

- 1) Mihail Berezovschi
- 2) Mih Bărcă
- 3) Adr. Elladi
- 4) G. Harghel
- 5) Anastasia Dicescu
- 6) I. Căprița
- 7) P. Crihan
- 8) Ant. Toma
- 9) C. Urlescu
- 10) M. Gârlea
- 11) Gr. Gâdeiu

- 12) I. Popovici
- 13) Z. Poroseci
- 14) Maria Carastoianov
- 15) Maria Cosmacevscaia
- 16) Ft. Simionescu
- 17) N. Cristea
- 18) Grig. Cristi
- 19) V. Bulat
- 20) Nic. Gumalică

III Secția istorică.

- 1) Pavel Gore
- 2) Ștefan Berechet
- 3) Arhiepiscopul Gurie
- 4) Episcopul Visarion
- 5) Episcopul Dionisie
- 6) Sergiu Bejan
- 7) Iustin Frățiman
- 8) I. Zaborovski
- 9) C. Tomescu
- 10) H. Avachian
- 11) Al. Oatu
- 12) N. A. Popovschi
- 13) D-na Florov
- 14) Paul Nicorescu
- 14) Parhomovici

IV Secția geografică-etnografică

- 1) L. T. Boga
- 2) Gen. Panaitescu
- 3) T. Porucic
- 4) G. Nastase
- 5) G. Rașcu
- 6) P. Arventiev
- 7) N. Smochină
- 8) St. Bulat
- 9) Mih. Ceachir
- 10) Maria Usinievisi

V Secția științifică

- 1) I. Florov
- 2) V. Maho
- 3) Ion Inculeț
- 4) P. Panteleev
- 5) Ion Parno
- 6) S. Pamfil

- 7) N. Donici
- 8) N. Ambrojevici
- 9) P. Popescu
- 10) Victor Boldăr

VI Secția medicală

- 1) Dr. Ciorba
- 2) Dr. D. Ciugureanu
- 3) Dr. Șeptilici
- 4) Dr. Varzaru
- 5) Dr. I. Baluța
- 6) Dr. Firu
- 7) Dr. I. Papinian
- 8) N. Bălăcioiu
- 9) Dr. Gh. Lașcu
- 10) Dr. Filipeanu
- 11) Dr. Chircorov
- 12) Dr. Isanos
- 13) Dr. Prodan
- 14) Dr. Smadu
- 15) Dr. Mihailovici
- 16) Dr. Fr. Pop
- 17) Dna Dr. Panaitescu
- 18) Dr. Leahu
- 19) Dr. Măndru
- 20) Dr. Sârbulescu
- 21) Dr. Teodorescu
- 22) Dr. Bogos
- 23) Dr. Grosu
- 24) Dr. Balaban
- 25) Dr. Huțu
- 26) Dr. Cazacov (Caușani)
- 27) N. Petrov (Caușani)
- 28) Dr. Anat. Maimaș (Volon-tirovca)
- 29) Dr. Ursu (Soroca)
- 30) Dr. Pascali (Vasieni)
- 31) Dr. P. Ulinici (Cetatea Albă)
- 32) Dr. Coteanu (Orheiu)
- 33) D-na Dr. Coteanu
- 34) Dr. Cornea
- 35) Dr. Scaletchi

VII Secția juridică

- 1) Ion Pelivan
- 2) Eugen Ionescu-Darzeu

- 3) Serghiu Niță
- 4) Ioan Peretz
- 5) Dim. Bogos
- 6) Petre Davidescu
- 7) Stefan Gurău
- 8) N. Iosipescu
- 9) Otonel Cireș
- 10) Gh. Volenti
- 11) N. Paraschivescu
- 12) Gh. Nedelcovici
- 13) Traian Lazarescu
- 14) Vladimir Grimalschi
- 15) Alex. Săvescu
- 16) Nic. Suruceanu
- 17) Vasile Melega
- 18) Const. Dardan
- 19) Teodor Candea
- 20) Luca Branză
- 21) Ion Nicolaide
- 22) Damian Copceag
- 23) Const. Teodorescu
- 24) Aurel Cazacu
- 25) Ștefan Văleanu
- 26) N. Drugan
- 27) Dr. D. Cazacu
- 28) Anton Crihan
- 29) A. Eremia
- 30) Grig. Cazacliu

VIII Secția școlară

- 1) I. Macoveiu
- 2) M. Rădulescu
- 3) T. Neaga
- 4) A. Scobiola
- 5) Vas. Neaga
- 6) Constantin Popovici
- 7) D-na Florica Niță
- 8) I. Trofimov
- 9) Ant. Harghel
- 10) V. Lesnic
- 11) C. Druța
- 12) Const. Popescu
- 13) Vasile Harea
- 14) I. Cumpănici
- 15) V. Manoliu

- 16) Vasile Săcară
- 17) I. Nica
- 18) I. Iacob
- 19) T. Simenschi

IX Secția economică

- 1) Constantin Mimi
- 2) Vladimir Chiorescu
- 3) Const. I. Lungu
- 4) Agricola Cardaș
- 5) S. Cavaliotti
- 6) H. Celibidachi
- 7) Nic. Săcară
- 8) Vlad. Cazacliu
- 9) Pant. V. Sinadino
- 10) P. Firica
- 11) Nic. Constantinescu
- 12) D. Stefanov
- 13) Vladimir Cristi
- 14) V. Cerches
- 15) Teofil Ioncu
- 16) D. Bobina
- 17) V. Ghenzul
- 18) Sergiu Cujhă
- 16) Mihail Missir
- 20) C. Moțet
- 21) Gr. Petrescu
- 22) Al. Ebervain
- 23) N. Jemăneanu
- 24) Pavel Guciușna
- 25) I. Bahtalovschi
- 26) S. Ciocârdel
- 27) E. Mazurchevici
- 28) V. Civinschi
- 29) A. Antoniad
- 30) N. Radvițchi
- 31) N. N. Alexandri

X Secția tehnică

- 1) Ing. Nic. Codreanu
- 2) Ștefan Nicolae
- 3) Dim. Dron
- 4) Nic. Porfiri
- 5) Stelian Răpeanu
- 6) Ștef. Cristodulo

- 7) N. Hagichianț
- 8) V. Podobă
- 9) Gh. Buciușcan
- 10) Nic. Spătariu
- 11) Ing. Dumitrașcu

În lipsa unor așezăminte științifice propriu zise, Secțiile As-trei vor putea fi pentru Basarabia un adevărat *Institut de studii so-ciale* sau, cum cu drept cuvânt au fost botezate anul trecut la Cluj: o *Academie Militantă*.

Începând în acest chip gru-parea intelectualilor basarabeni în cadrul secțiilor, după specialități și angajând în serviciul „Astrei”, deocamdată pe cele mai distinse elemente din Chișinău, ale căror rânduri vor fi succesiv sporite cu ale intelectualilor din orașele de provincie, credem că suntem pe calea cea bună, la capătul căreia vom găsi roadele cele mai bogate pentru provincia cea mai însetată după cultură.

VI.

In așteptarea alegerii Comitetului central al „Astrei” basarabene

Având odată constituite secțiunile literare, după de-finitiva lor organizare vom purcede la alcătuirea Comi-tetului central al Astrei ba-sarabene, care se va com-

pune din președinții de sec-ții, din președinții de des-părțăminte și dintr'un nu-măr de aleși de cătră o a-dunare generală convocată în acest scop.

VII

Înființarea pe despărțăminte. Despărțământul transnistrian

În ce privește despărță-mintele, până în acest mo-ment n'am aflat de bine să ne ocupăm de înființarea lor, de oarece tendința noastră a fost ca mai întâi să creăm un centru puternic, din care apoi în mod firesc se vor desvolta ramurile, ca la orice organism vial. S'a inițiat până acum supt auspiciile noastre doar înființarea unui singur *despărțământ*, acela al *refu-*

giaților transnistrieni, aflători temporal în Basarabia.

Atribuim acestui des-părțământ menit pe de-o parte să adune într'un organism viu pe cei a-proape 800 de frați veniți la noi din „Republica mol-dovenească”, pe de alta să stabilească pentru în-tâia oră un program si-stematic de activitate cu privire la viitorarea îndru-

mare a românismului de peste Nistru—o importanță care iese din comuna și asupra căreia nu aflăm necesar să insistăm aici mai deamănuntul. Prezența transnistrienilor la congresul dela Zălău este destul de elocventă, mai ales prin faptul, că aceștia sunt tocmai conducătorii și inițiatorii mișcării naționale

transnistriene dela 1917—1918.

În legătură cu despărțămintele basarabene găsite în funcțiune în momentul vremii Comisariatului general, țin, să amintesc că, îndată după așezarea mea în Chișinău, am vizitat despărțământul din Tighina, pe care l-am găsit funcționând în condițiuni surprinzător de mulțumitoare, grație cătorva elemente de acolo, cari își pun tot sufletul pentru promovarea culturai naționale.

VIII.

Mijloacele de propagandă ale Comisariatului general al „Astrei“

În momentul când, vom crede nemerită să începem înființarea de despărțăminte prin provincie, cred că opera nu va fi prea grea. Propagandistul nostru cultural, d-l *Teodor Jireghie*, care a cutreerat zeci de sate din județul Lăpușna, Orhei și Tighina răspândind printre săteni învățăturile Astrei, ne raportează că *terenul la țară este favorabil pentru Astra*, rămâne numai ca la momentul oportun să se înceapă lucrul cu înțelegerea necesară. Acest moment nu trebuie grăbit câtuș de puțin; el trebuie pregătit temeinic prin mijloace cari să facă din silințele Astrei o operă durabilă, spre deosebire de nenumăratele încercări efemere din ultimii opt ani. În vederea pregătirii acestui moment, ziarul „*România Nouă*“ lucrează sistematic nu numai prin publicarea buletinului zilnic al Astrei, ci și prin știrile și în-

formațiile pe cari le dă despre această societate. În acelaș scop, Comisariatul general a inițiat tipărirea unui *Culendar al Basarabiei*, care pe lângă încercarea pe care o face de a contribui la rezolvirea penibelei chestii a celor două stiluri, va fi tot odată și un fel de catehism social și național al țărânilor „moldovenesți“ din Basarabia și din Moldova de peste Nistru

Mai departe, pentru 1 Octombrie este fixată editarea ca organ al Comisariatului general a gazetei săptămânale „*Cuvântul Moldovenesc*“, a cărei apariție constituie pentru țărânimea din Basarabia o adevărată problemă națională, într-o cât această provincie astăzi stă, în ce privește presa populară, incomparabil mai rău ca pe timpul Rușilor. În adevăr, *astăzi nu există în întreaga Basarabie nici o gazetă pen-*

tru țărâtimea moldovenească, după cum, afară de „România Nouă”, nu există nici un cotidian românesc, care să stea în fața presei străine, reprezentată numai în Chișinău prin trei cotidiane în limba rusă și unul în limba evreească.

Pentru popularizarea „Astrei” în Basarabia, va face un bun serviciu, *Biblioteca Astrei Basarabene*, care va începe să se publice în curând și pentru care sunt gata sau în stadiu de pregătire 11 volume, câte unul de fiecare secțiune, plus unul al Astrei transnistriene, care este deja gata de tipar

De asemenea vor contribui mult la promovarea numelui și

problemelor Astrei *conferințele sistematice* pe care le vor ține secțiunile și ale căror rezumate se vor publica în „România Nouă” și în „Cuvântul Moldovenesc”. Această activitate este ușurată și prin împrejurarea că atât cele două organe de publicitate, cât și sediul Comisariatului general sunt adăpostite, începând cu data de 10 Septembrie într'un frumos local din Bulevardul Alexandru cel Bun, unde secțiunile vor putea lucra mână în mână între o laltă și toate împreună, cu cele două organe de publicitate, pentru buna îndrumare a tuturor trebuințelor culturale ale acestei provincii.

IX.

Necesitatea ridicării unui Palat cultural la Chișinău.

Evident că aranjamentul de acum nu poate fi socotit decât ca un provizorat, căci nu-i permis să mai întârzie mult clipa, în care capitala Basarabiei să-și aibă Palatul ei cultural, cum îl are Sibiul românesc și atâtea alte orașe din Transilvania. *Acest palat, pe care trebuie să-l avem cât mai curând ridicat în Chișinău din obolul tuturor oamenilor de bine ai întregii Basarabiei și din contribuția generoasă și înțelegătoare a Statului,* trebuie să cuprindă pe lângă sălile de birou și de conferințe,—și biblioteca și sala de lectură publică, precum și *Muzeul*

etnografic, chemat să arăte atât localnicilor, cât și străinilor, cari vizitează țara, caracterile adevărate ale provinciei noastre. În legătură cu acest Palat, trebuie să fie și o *tipografie*, care să editeze mulțimea de publicațiuni menite a contribui într'un timp cât mai scurt posibil la înlăturarea păgubitoare influențe exercitate timp de mai bine de o sută de ani asupra acestei provincii și la întronarea spiritului și a culturei latine nu numai până la malul drept al Nistrului, ci până unde se întinde spre Răsărit rasa noastră.

Cine a cărmuit „Astra” în cei 65 de ani, de când s'a înființat.

Vasile baron Popp
1867-1875

Andrei baron Saguna
1861-1867

Jacob Bologa
1875-1877

Georgie Bariliu
1889-1895

Timoteu Cipariu
1877-1882

Ioan M. Moldovan
1895-1901

Iosif Sterca Șulufu de Cărpeneș
1904-1911

Alexandru de Macsanyi
1901-1904

Andrei Bărseanu
1911-1922

Vasile Goldiș
1923

Prezidenții „Asociațiunii”

X.

Astra ca far al Latinității în Basarabia

„Astra“, cu trecutul ei de aproape trei sferturi de veac, nu are drept de existență în Basarabia, decât dacă este în stare să dea și acestei provincii strălucirea pe care a dat-o Ardealului. Ea a fost multă vreme așteptată și ea nu trebuie să înșele câtuș de puțin așteptările. Aici, unde cultura rusească s'a impus prin proporțiile ei uriașe, Astra trebuie să știe a recâștiga terenul pierdut și a atrage și pe cei de neamuri străine, cari se uită și azi cu neîncredere și uneori chiar cu dispreț spre noi.

„Astra“ nu trebuie să fie în Basarabia numai un steag de frăție și de cultură, ci și un Mentor, care să îndemne la luptă pe frații noștri, al căror suflet timp de peste o sută de ani a fost sistematic atrofizat, îndreptându-le ne-

conținut privirea dela Orientul, de unde ne vine primejdia, spre Occidentul latin al originii noastre și al intereselor noastre naționale superioare. Această poruncă, Comisariatul general a înțeles-o pe deplin și în consecință a și început să lucreze în vederea îndrumării tineretului intelectual al Basarabiei spre marile centre ale Latinității occidentale, de cari Basarabienii s'au ținut cu totul departe și dela Unire încoace. Sperăm că organele Statului vor sprijini aceste năzuințe ale Comisariatului general, făcând cu puțință relatinizarea cât mai apropiată a Basarabiei.

*

Incheind acest prim raport general, rog Onor. Adunare generală să binevoiască:

a) a lua act de activitatea Comisariatului general pentru Basarabia.

b) a declara membri ai Secțiilor științifice și literare pe cei propuși supt pct V.

c) a lua măsuri că Secțiunile din Ardeal să-și dea concursul lor efectiv la opera celor din

Basarabia și la diferitele publicațiuni ale acestora,

d) a se îngriji ca în bugetul anului viitor al Astei să fie luată și Basarabia, pentruca problemele pe cari și le-a pus Astra basarabească și cea transnistriană, cari luptă astăzi pentru probleme generale românești atât de impor-

tante, să nu sufere nici o împiedecare.

e) a hotărî ca viitoarea adunare generală a Astei să se ție la Chișinău, având cu acel prilej să se stabilească definitiv raportul dintre Astra basarabească și dintre vechea instituție comună.

Chișinău, 8 Septembrie 1926